

כוזרי מאמר ראשון – אז למה היהדות צודקת ?

י'

אמר הכוונר: רואה אני את עצמי נאלץ, כבכול, לשאל את היהודים, כי הם שארית בני ישראל, כי רואה אני שהם הראיה שיש לאלהים תורה בארץ. אז הזמין חבר מחברי היהודים ושאל אותו לאמונתו.

י"א

אמר לו: אני מאמין באלהי אברהם, יצחק וישראל אשר הוציא את בני ישראל ממצרים באותות ובנסים, וכלכל אותם בציה, ונתן להם את ארץ ישראל אחרי שהעבירם את הים ואת הירדן בנסים, ושלח את משה עם תורתו, ואחריו אלפי נביאים שאשרו את תורתו בהבטחת שכר לשומר אותה ואיום בענש למפר אותה. מאמינים אנו במה שכלול בתורה והענין ארץ.

י"ב

אמר הכוונר: החלטתי לא לשאל יהודי כי ידעתי שמסורותיהם אבדו ודעותיהם פגומות, כי הפרענות לא הניחה להם מדה ראויה לשבח. מדוע לא אמרת, אתה היהודי, שאתה מאמין בבורא העולם, מסדרו ומנהיגו, מי שברא אותך וזן אותך, וכיוצא באלה התאורים, אשר הם טענת כל בעל דת ובגללם הוא רודף אמת וצדק כדי להדמות לבורא בחכמתו וצדקו?

י"ג

אמר החבר: מה שאתה אומר היא הדת הקוננונית המדינית,²² אשר אליה מביא העיון. כלולים בה ספקות רבים. שאל את הפילוסופים על אודותיה, ותמצא שלעולם לא יסכימו על מעשה אחד ולא על אמונה אחת; כי אלה טענות - יש מהן שהם יכולים להוכיחן, יש מהן שלגביהן הם משכנעים ויש שלגביהן אין הם משכנעים, כל שכן שאין הם מביאים עליהן הוכחה.

י"ד

אמר הכוונר: רואה אני את דבריך אלה, היהודי, נאותים יותר מאשר פתיחתם. רצוני שתוסיף.

ט"ו

אמר הקבר: לא כן, אלא פתיחת דברי היא ההוכחה. יתר על כן, היא מראה עינים ופטורה מראיה והוכחה.

ט"ז

אמר הכוונר: וכיצד זה?

י"ז

אמר הקבר: הרשה לי להקדים הקדמות, כי רואה אני שאמה בן לדברי ומזלזל בהם.

מאמר שני

ל"ג

אמר הכוונר: אכן אין להעלות על הדעת פזור כזה לאמה מבלי שתשתמנה לאמה אחרת, במיוחד במשך תקופה ארוכה כל כך. מה רבו האמות שהיו אחרים ונכחדו ולא נשאר להן זכר, כגון, אדום, מואב, עמון, ארם, פלשת, כשדים, מדי, זון, הבראהמה²⁴⁰ והצאבניה²⁴¹ ורבות זולתן.

מאמר רביעי, י"ז

כל ההולכים בעקבות החקקה האלהית הולכים בעקבות בעלי הראיה הזאת בלבד, נוח להם לקבל את מסרתם על אף פשטות דבריהם וחספוס משליהם, בעוד שאין נוח להם לקבל את מסרת הפילוסופים, למרות עדינות דמויותיהם ויפי הסדר של חבריהם, וההוכחות המופיעות בהם. הצבור אינו הולך בעקבותם, כאלו האמת נמסרה לנפשות בנבואה, כמו שנאמר: "נפרים דברי אמת".⁷¹¹

ההיסטוריון הבריטי החשוב ארנולד טוינבי (1889-1975) סומן בתודעה הישראלית והיהודית כ"אנטישמי". לטוינבי היתה תיאוריה שלפיה לתרבויות, כמו לבני אדם, יש מחזור חיים של צמיחה ושקיעה. העם היהודי, שהתעקש לשרוד גם במהלך 2,000 שנות גלות ואף הצליח לקום לתחייה במדינת לאום מודרנית, לא התאים לתיאוריה שלו, ולכן טוינבי הגדיר את היהודים כ"מאובן" היסטורי: אמנם לא מתים, אבל גם לא ממש חיים.

כשפירסם את דבריו, בראשית שנות השישים של המאה ה-20, הוא הוזמן לדו-קרב אינטלקטואלי. המזמין היה ד"ר יעקב הרצוג, אז שגריר ישראל בקנדה, בנו של הרב הראשי לשעבר יצחק הרצוג ואחיו הצעיר של חיים הרצוג, תלמיד חכם ודיפלומט מבריק. במשרד החוץ היו רבים שחששו מהקרב הזה, שהזכיר את הוויכוחים המיתולוגיים מימי הביניים בין יהודים לנוצרים, אבל בסופו של דבר, מי שנכח בוויכוח שהתקיים בינואר 1961 במונטריאול, התרשם שהרצוג ניצח ללא עוררין. מיכאל בר-זוהר, שכתב את הביוגרפיה של הרצוג, מספר שפנינה הרצוג, אשת השגריר, שישבה בקהל ליד אשתו של טוינבי, שמעה אותה אומרת לבעלה מיד בתום האירוע: "אמרתי לך לא להשתתף בוויכוח הזה!"

בעקבות הכישלון מיתן טוינבי את התבטאויותיו ביחס ליהודים - 'שמירת הזהות הלאומית מצד אומה ללא עצמאות מדינית, ללא שפה מדוברת, איחודה אומה שאינה מרוכזת, אלא מפוזרת בכל קצוות תבל, ומול רדיפות נוראות רצופות - זוהי תופעה כה לא רציונלית, שמולה ניצב כל היסטוריון פעור פה'.

הסופר האמריקני מרק טווין: "המצרים, הבבלים והפרסים, עלו ומילאו את העולם בשאון הדר ויפעה, עד שהועם הזוהר והם שקעו, בלו ועברו מן העולם. היוונים והרומאים הלכו בעקבותיהם, עוררו רעש עצום ונעלמו. עמים אחרים הופיעו, נשאו ברמה את לפידם לזמן מה, אך הוא נשרף באש של עצמו, ועתה הם יושבים בצל או אבדו בכלל. היהודי ראה את כולם, והוא היום מה שהיה מאז ומעולם. אינו מראה סימני שקיעה, לא תשישות של זקנה, אין האטה בכישוריו, וערנותו לא קתה. כולם בני תמותה בעולם מלבד היהודים. כל הכוחות חולפים, אך הוא נשאר. מהו סוד נצחיותו?"